

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV)

Mgr. Alena Pastorková

Tel.: +421 905 370 680

Email: alena.pastorkova@uluv.sk

Web: www.uluv.sk

Tlačová správa, 25. 11. 2025

Jedna inšpirácia, dve cesty

ÚĽUV 1945 – 1989

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) si v roku 2025 pripomína 80 rokov od svojho založenia – osem desaťročí ochrany, podpory a rozvoja tradičných remesiel na Slovensku. Oslava vzniku organizácie vrcholí výstavou v priestoroch Galérie ÚĽUV na Obchodnej ulici v Bratislave v termíne od 5. decembra 2025 do 29. mája 2026. Konceptia výstavy nadväzuje na novú publikáciu „ÚĽUV 1945 – 1989. Remeslo so značkou“ a ponúka pohľad na tvorbu slovenských a českých dizajnérov, ktorí v tomto období s ÚĽUV-om spolupracovali. Zostavovateľkou a editorkou publikácie, ako aj kurátorkou výstavy je Zuzana Dedík Šidlíková.

Názov: Jedna inšpirácia, dve cesty. ÚĽUV 1945 – 1989

Miesto: Galéria ÚĽUV, Obchodná 64, Bratislava

Otvorené: pondelok až piatok | 12.00 – 18.00 h

Trvanie: 5. 12. 2025 – 29. 5. 2026

Kurátorka: Zuzana Dedík Šidlíková

Grafik/architekt: Palo a Janka Bálík

Dnes vnímame ÚĽUV ako výlučne slovenskú inštitúciu, ale jej prvá dekáda bola československým príbehom a spolupráca medzi pražskou centrárou a bratislavskou pobočkou pretrvávala aj neskôr. ÚĽUV vznikol v roku 1945 v Prahe, v decembri sa otvorili pobočky v Bratislave a Brne, v roku 1947 v Uherskom Hradišti. Fungovanie ÚĽUV-u definoval v roku 1945 spoločný zákon č. 110, na základe ktorého platili jednotné pravidlá, avšak východisková hospodárska situácia oboch krajín sa po skončení druhej svetovej vojny značne líšila. Kým v Čechách a čiastočne aj na Morave situáciu výraznejšie ovplyvnil priemyselný rozvoj, Slovensko bolo predovšetkým agrárnou krajinou s hendikepom v podobe chýbajúcich výrobných kapacít a pomalšej industrializácie. Mohla však čerpať z bohatých zdrojov pôvodnej ľudovej kultúry, ktorá bola ešte aj v päťdesiatych rokoch stále autentickou súčasťou vidieka.

Rozdielne podmienky pri vzniku inštitúcie ovplyvnili aj neskoršiu prax. Zatiaľ čo v českých krajoch sa ÚĽUV orientoval najmä na priemyselnú výrobu, prípadne malosériovú produkciu v početných výrobných dielňach, na Slovensku sa výroba, napriek úvodným snahám, dostala do rúk jednotlivcov. Výrobky tu vznikali v dielňach remeselníkov z rôznych oblastí Slovenska. Vplyv na smerovanie výroby mala aj fúzia so Zväzom československého diela a neskôr i s vydavateľstvom Družstevná práca, následkom čoho ÚĽUV v Česku prebral nielen ich majetok, ale aj určité ciele. Vlajkovou loďou českého Ústredia sa stali predajne s názvom Krásna izba, ktoré boli previazané s odkazom prvorepublikového funkcionalizmu. Táto modernizačná línia sa výraznejšie prejavila v prípade českej a moravskej produkcie, kým na Slovensku si udržala konzervatívnejší charakter.

Konceptia výstavy *Jedna inšpirácia, dve cesty. ÚĽUV 1945 – 1989* vychádza z porovnania českej a slovenskej produkcie a ich interpretácie tradície. Predstavuje základné materiálové či tematické skupiny: svietidlá,

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Vykonáva a podporuje aktivity vedúce k zachovaniu a rozvíjaniu tradičných remesiel a ľudovej umeleckej výroby v súčasných podmienkach. Riadi regionálne centrá remesiel, vykonáva múzejnú, dokumentačnú, výstavnú a edičnú činnosť. Vzájomnou spoluprácou s výrobcami a dizajnérmi trvale podnecuje vznik nových diel. Viac o aktivitách ÚĽUV-u: www.uluv.sk.

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV)

Mgr. Alena Pastorková

Tel.: +421 905 370 680

Email: alena.pastorkova@uluv.sk

Web: www.uluv.sk

nábytok, menšie predmety z dreva a prírodných pletív, keramiku, hračky, textil a odev, šperky či drobné zvykoslovné predmety, a rovnako výtvarníkov, ktorí tvorbu v inštitúcii formovali.

V minulosti bola produkčná činnosť založená na spolupráci medzi výtvarníkom a remeselníkom, pričom verejné zdôrazňovanie autorstva nebolo bežné. Prvé výstavy s menami osobností boli uvedené v Česku až v druhej polovici šesťdesiatych rokov, na Slovensku dokonca o desaťročie neskôr. Výstavný projekt tak symbolicky spláca dlh voči výtvarníkom – osobnostiam, ktoré v Česko-Slovensku ovplyvnili dizajn niekoľkých dekád, no dnes sa mnohé z nich z kolektívnej pamäti vytratili. Okrem známejších tvorcov, ako napríklad Julie Kováčiková-Horová, Stanislav Koreň, Oľga Koreňová, Janka Menkynová, výstava pripomína aj menej známe osobnosti – Kamilu Rauchovú-Ryčlovú, Kláru Brunovskú, Vieru Líčeníkovú-Škrabalovú, Oľgu Štepánikovou-Bujnákovú, Evu Kramplovú a ďalších. Z českého prostredia sú zastúpení napríklad Jaroslav Procházka, Stanislav Kučera, Jan Kalous, Arnoštka Eberhardtová, Jarmila Jeřábková, Jaroslava Černíková-Bloudková, Lubomíra Krejčí, Josef Zdražil, Milada Jochcová, Nina Smetanová, Marie Kotrbová a iní.

Produkcia českého ÚĽUV-u distribuovaná prostredníctvom siete predajní Krásna izba stála dlhodobo na okraji zberateľského záujmu slovenských inštitúcií, až pri nedávnych akvizíciách pribudlo v Múzeu ĽUV v Stupave niekoľko takýchto zaujímavých zbierkových predmetov. Vďaka práci na publikácii, výskume archívneho materiálu, štúdiu dobovej tlače a aktívnemu vyhľadávaniu pamätníkov sa podarilo identifikovať mnohé zbierkové predmety, ktoré mali donedávna neznámeho autora – tieto sú vôbec po prvý raz predstavené verejnosti. V rámci príprav výstavného projektu sa rátať aj s realizáciou niekoľkých kópií predmetov vyhotovených podľa múzejných kariet. Karty vznikali pri výskume alebo dokumentovaní produkcie a obsahovali dôležité informácie o výrobcovi, použitých materiáloch a fotografii výrobku. Okrem vlastných zbierkových predmetov sa na výstave objavajú aj výpožičky z Moravského zemského múzea v Brne, zo Slovenského múzea dizajnu v Bratislave, z Východoslovenského múzea v Košiciach a tiež predmety zo súkromných zbierok. Expozíciu dopĺňajú kresby, plagáty, fotografie a krátke filmy zo Slovenského filmového ústavu.

Výstava ponúka pohľad na ÚĽUV ako inovatívny československý projekt povojnovej éry, ktorý prinášal do lokálneho prostredia nové ideové impulzy a kládol dôraz na zaujímavé prepojenia medzi snahou o zachovanie ľudovej tradície a jej modernizačnou podobou. Nemenej dôležité je zdôraznenie širšieho spoločensko-kultúrneho kontextu inštitúcie, ktorá zásadne vstúpila do dejín povojnového dizajnu pod značkou remeselnej kvality „ÚĽUV“, resp. „ÚĽUV - Krásna izba“.

Tešíme sa na vašu návštevu!

Ústredie ľudovej umeleckej výroby (ÚĽUV) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Vykonáva a podporuje aktivity vedúce k zachovaniu a rozvíjaniu tradičných remesiel a ľudovej umeleckej výroby v súčasných podmienkach. Riadi regionálne centrá remesiel, vykonáva múzejnú, dokumentačnú, výstavnú a edičnú činnosť. Vzájomnou spoluprácou s výrobcami a dizajnérmi trvale podnecuje vznik nových diel. Viac o aktivitách ÚĽUV-u: www.uluv.sk.